

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Exekuční vymáhání peněžitých pohledávek

Executory Financial Debt Recovery

Student:

Renata Šulová

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Bc. Adam Ptašník, Ph.D.

Ostrava 2011

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci vypracovala zcela samostatně a uvedla jsem v ní veškerou použitou literaturu a zdroje.

V Kopřivnici dne 9. května 2011

Renata Šulová

.....

1 Úvod

Téma exekučního vymáhání peněžitých pohledávek se v dnešní době stává čím dál tím více diskutovaným, jelikož se přibývající počet nově nařízených exekucí dotýká pravděpodobně stále širšího okruhu lidí. Jak se můžeme dočíst v průběhu práce, v roce 2001, tedy v roce přijetí exekučního řádu (dále jen „EŘ“), bylo nařízeno 4 302 exekucí. O 9 let později, v roce 2010, tento počet stoupl na 701 900 nařízených exekucí, v roce 2009 dokonce 760 923. S touto rapidně rostoucí tendencí každoročně nařízených exekucí se objevila potřeba novelizovat původní EŘ, který byl, domnívám se, zejména pro takové množství exekucí nedostatečně upraven. Především administrativně přetěžoval soudy, což vedlo k prodloužení exekučního řízení, jeho zbytečné složitosti a možnému snížení efektivitu. Tuto teorii bych podpořila faktem, že v roce 2001 se procento vymožených exekucí pohybovalo okolo 44 %, kdežto v roce 2010 to bylo jen asi 20 %. Tyto údaje jsou uvedeny v tabulce na str. 36.

Proto prošel EŘ v roce 2009 dvěma významnými novelami. Tou první je novela EŘ účinná od 26.6.2009, kterou se především posiluje dohled nejen Ministerstva spravedlnosti (dále jen „Ministerstva“) nad činností Exekutorské komory České republiky a samotnými exekutory. Druhá novela EŘ se zaměřuje na posílení práv všech účastníků řízení, zavedení nových či upravení již existujících zásad exekuce, dále na zvýšení odpovědnosti exekutorů za exekuční činnost a snahu celý proces exekuce výrazně zjednodušit a urychlit.

Cílem této práce je porovnání novelizované právní úpravy EŘ s tou stávající. Přitom novelizovanou právní úpravou je myšlena úprava po obou výše zmiňovaných novelách, stávající úpravou je myšlen EŘ platný před účinností červnové novely. Nedílnou součástí cíle práce je i zhodnocení některých z nově nastolených změn z hlediska jejich účinnosti, možných dopadů, ať už příznivých či nepříznivých, a splnění účelu, za kterým byly vytvořeny.

Abychom se mohli podrobněji zabývat změnami EŘ a jejich následky, budeme se na počátku věnovat účastníkům řízení, exekutorům a exekutorským úřadům (dále jen „EÚ“), změnám ve výběrovém řízení exekutora do EÚ a jeho následné jmenování, odvolání exekutora z EÚ a změnám v oblasti zaměstnanců exekutora. Pokusíme se stanovit, jak počet exekutorů může ovlivnit kvalitu exekučního řízení a jaké další opatření by toto řízení mohlo dále vylepšit.

Následující kapitola pojednává o zahájení exekučního řízení tak, jak jej upravuje platný EŘ.

Na to navazuje čtvrtá kapitola týkající se způsobů provedení exekuce, změnám v návrhu na její odklad a zastavení, upraveným nákladům exekuce, u kterých si uvedeme další chystané změny, které si Ministerstvo přeje zavést. Detailněji se zaměříme na způsob provedení exekuce prodejem živých zvířat.

Závěrem se podíváme na to, jak novela EŘ ovlivnila pravomoc exekutora a postavení Exekutorské komory. Stanovíme a vysvětlíme si zásady exekuce, které by měly být dodržovány. Nedílnou součástí bude i kárná odpovědnost, která rovněž prošla změnou.

2 Novelizace exekučního řádu v oblasti účastníků řízení

Abychom se mohli podrobněji zabývat změnami EŘ a jejich následky, považují nejprve za nutné vysvětlit několik pojmů s tím spojených. Definujeme jednotlivé účastníky exekučního řízení, exekutora, jeho úřad a zaměstnance. Rozebereme si, jak počet exekutorů může ovlivňovat kvalitu exekučního řízení a jaké další opatření by toto řízení mohlo ještě více vylepšit.

Pozornost věnujeme především změnám EŘ týkajících se výběrového řízení exekutora do EÚ a jeho následné jmenování, dále odvoláním exekutora z EÚ. Dozvíme se jaké mají tyto změny dopad na exekuční řízení.

2.1 Účastníci řízení

Jelikož se průběhu v celé práci budou objevovat pojmy jako povinný nebo oprávněný, považují za nutné vysvětlit je předem. Proto se hned na počátku budeme zabývat účastníky exekučního řízení. Vysvětlíme si, proč je nezbytné pro exekuční řízení vymezit tyto účastníky, určíme si, kdo tyto účastníky tvoří a jakou úlohu v řízení hrají.

Nepostradatelnými účastníky exekučního řízení jsou věřitel a dlužník.¹ Věřitel neboli oprávněný žádá, aby v jeho prospěch soud vynutil u dlužníka, nebo-li povinného, povinnost, kterou mu tato osoba dobrovolně nesplnila. V exekučním řízení pak oprávněný a povinný stojí proti sobě. Oprávněný tedy tvrdí své právo a určitou povinnost povinného, vůči kterému poté směřuje návrh na nařízení exekuce.

2.1.1 Význam vymezení účastníků

Vymezení účastníků v exekučním řízení je velmi důležité nejen pro doručování písemností, prostřednictvím kterých se těmto osobám ukládají jejich práva či povinnosti, ale také při převodu nebo přechodu těchto práv a povinností mezi různými osobami.² To se týká zejména dědění a smluvního postoupení pohledávek.

2.1.2 Ostatní účastníci řízení

Takto vymezený okruh účastníků v exekučním řízení ovšem není úplný.² V případě, že pohledávka patří do společného jmění manželů, je účastníkem i manžel či manželka

¹ SCHELLEOVÁ, I. Exekuce. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, s.r.o., 2008. 216 s. ISBN 978-80-87255-12-4

² SCHELLEOVÁ, I.; LAMKA, R. Exekuce v zrcadle právních předpisů. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, s.r.o., 2007. 93 s. ISBN 978-80-87071-38-0

dlužníka. Dalšími účastníky mohou být zástupci obou již výše jmenovaných stran, tzn. věřitele i dlužníka. Podle Občanského soudního řádu (dále jen „OSŘ“) je zastupování trojí:³

- a) Ze zákona - fyzická osoba, která nemůže jednat samostatně před soudem je zastoupena zákonným zástupcem.
- b) Na základě rozhodnutí – opatrovník může být udělen například povinnému, jehož pobyt není znám, právnické osobě bez určeného jednatele nebo neznámým dědicům zůstavitele.
- c) Na základě plné moci – účastník řízení má právo být zastupován zástupcem, kterého si sám zvolí. Nejčastěji jím bývá advokát, kterému lze udělit pouze plnou moc pro celé řízení. V téže věci může být účastník zastupován pouze jedním zástupcem současně.

2.1.3 Jiné a třetí osoby

Exekuce se někdy dotýká i práv jiných osob.⁴ Je tomu tak při exekuci srážkami ze mzdy, prodejem spoluvlastnického podílu či při rozvrhu výtěžku z prodeje nemovitosti. Tyto jiné osoby ovšem nejsou účastníky řízení jako celku, ale pouze určité její části, ve které se rozhoduje o jimi uplatněných právech.

Tak jako se exekuce dotýká práv jiných osob, dotýká se i práv třetích osob. Těmi mohou být banky, soudy, orgány státní správy a samosprávy, obce a jejich orgány, notáři, osoby rozhodující o právech, povinnostech dlužníků, pošta, pojišťovny a mnoho dalších.⁵ Exekutor může tyto třetí osoby požádat v zájmu efektivy řízení o součinnost neboli spolupráci při zjišťování potřebných údajů.⁶ Tyto subjekty jsou ji povinny i přes svou mlčenlivost bezplatně poskytnout. Exekutor ovšem může žádat pouze údaje o majetku. Hranice, kdy se jedná o informace výlučně o majetku a kdy už například o rodině je velmi tenká, jak uvádí Radková (Radková, 2009, str. 124).

Dalším účastníkem exekučního řízení je exekutor, kterého popíšeme v navazující podkapitole.

³ § 22-31 Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v současném znění

⁴ SCHELLEOVÁ, I. Exekuce. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, s.r.o, 2008. 216 s. ISBN 978-80-87255-12-4

⁵ § 33 Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v současném znění

⁶ RADKOVÁ, M. Exekuce jiné pohledávky. 1. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2009. 199 s. ISBN 978-80-7201-767-6

2.2 Soudní exekutor a exekutorský úřad

Jelikož je exekutor nedílnou součástí exekučního řízení a novela EŘ mu věnovala značnou pozornost, budeme se teď zabývat samotným exekutorem, jeho úřadem a zaměstnanci. Podrobněji si rozebereme, jak počet exekutorů ovlivňuje kvalitu exekučního řízení.

Exekutor se může stát účastníkem řízení v případech, kdy se rozhoduje o jeho nárocích a o pokutách třetím osobám.

§ 1 EŘ definuje exekutora jako fyzickou osobu, kterou stát pověřil exekutorským úřadem a která splňuje zákonné předpoklady, mezi něž se řadí:⁷

- vzdělání na právnické fakultě vysoké školy se sídlem na území ČR,
- bezúhonnost,
- plná způsobilost k právním úkonům po celou dobu výkonu funkce,
- vykonání alespoň tříleté exekutorské praxe,
- úspěšné složení exekutorské zkoušky,
- exekutor musí být občanem České republiky.

Pojmem EÚ se rozumí úřad exekutora, v rámci kterého exekutor provádí činnost směřující k provedení celé exekuce neboli exekuční činnost, a další činnost vymezenou zákonem. Sídlem EÚ je obec, ve které se nachází okresní soud a do jehož obvodu byl exekutor jmenován.⁸ Podrobněji se o jmenování exekutora budeme zabývat v podkapitole 2.3 Změna ve výběrovém řízení a jmenování soudního exekutora. Exekutor řídí činnost EÚ svým jménem. Ještě je potřeba dodat, že exekutor má postavení veřejného činitele a vykonává exekuční činnost nezávisle.

Oproti stávající právní úpravě přinesla novela EŘ nový důvod, pro který výkon EÚ zaniká. K níže uvedeným původním důvodům zániku EÚ nově přibylo i ukončení výkonu odvoláním, jehož příčinou je kárné provinění.

- smrt exekutora,
- prohlášením exekutora za mrtvého,
- odvoláním exekutora,
- exekutor pozbyl státní občanství ČR,

⁷ § 9 Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v současném znění

⁸ § 14 - § 15 Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v současném znění

- exekutor byl zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo byla tato způsobilost omezena.

Více o kárném provinění najdete v podkapitole 5.6 Nová právní úprava kárného řízení.

2.2.1 Vliv počtu exekutorů na kvalitu exekučního řízení

V dnešní době na území ČR působí 143 exekutorů.⁹ Jak uvedla bývalá ministryně Daniela Kovářová na tiskové konferenci konané dne 11. února 2010: „*Počet exekutorů by se měl v průběhu letošního roku zásadně zvednout, zhruba o 60.*“¹⁰ V té době se počet exekutorů pohyboval okolo čísla 120.¹⁰ Je tedy jasné, že z dlouhodobého hlediska se záměr bývalé ministryně Kovářové neuskutečnil.

Navýšením počtu exekutorů je podle ní jedním z opatření, která mají zvýšit spokojenost s exekučním řízením. Dle mého názoru se o spokojenosti v souvislosti s exekučním řízením dá uvažovat pouze ze strany exekutora a v některých případech i oprávněného, neboť spokojený dlužník by mohl být snad jen ten, jehož závazek v exekučním řízení nebyl vymóžen. Což ovšem není účelem exekuce. Mám za to, že většina exekutorů vydávají jeden exekuční příkaz za druhým, aniž by se jednotlivými případy podrobněji zabývali. Rozhodně si nemyslím, že by tito exekutoři změnili svou pracovní morálku s rozšířením řad svých kolegů. Zvýšením počtu exekutorů se tak jen stihne provést více exekucí, kterých neustále přibývá, takže spíše Ministerstvo reagovalo na zvýšenou poptávku po exekutorských službách. Došla jsem k závěru, že počet exekutorů neovlivní pozitivně kvalitu jejich činnosti.

Naopak si myslím, že s větším počtem exekutorů by tato spokojenost s exekučním řízením mohla jít výrazně dolů. Se zvyšujícím se počtem exekutorů by mohl nastat problém s dozorem nad nimi vedeným, který by byl podstatně nižší, což nekoresponduje se záměrem Ministerstva posilovat dohled nad Komorou i samotnými exekutory. Navíc by bylo potřeba dalších pracovníků na provádění této kontrolní agendy.

Naopak za vhodný způsob, jak dosáhnout zlepšení kvality exekučního řízení, bych pokládala řešit spíše příčiny vzniku tolika exekucí a snahu nejen Ministerstva, ale i Komory působit především preventivně, aby k tak velkému počtu exekucí vůbec nedocházelo. Za ideální způsob prevence považuji například pořádání různých přednášek, kurzů či

⁹ Exekutorská komora. Seznam soudních exekutorů. [online]. 2011. [cit. 2.5.2011]. Dostupné na: <<http://www.ekcr.cz/seznam-exekutoru.php&w=>>

¹⁰ ČT24. Počet exekutorů se zvedne o polovinu. [online]. 2010. [cit. 16.4.2011]. Dostupné na: <<http://www.ct24.cz/domaci/80709-pocet-exekutoru-se-zvedne-o-polovinu/>>

konferencí, pomocí kterých by Ministerstvo i Exekutorská komora cíleně poučovali širokou veřejnost o tom, jak se vyhnout dluhům nebo jak se z nich co nejefektivněji dostat, pokud jsou již zadlužení.

Když se podíváme na statistické údaje o počtu exekucí za předešlé roky, viz tabulka v bodě 5.4.3 Rychlost exekuce, v roce 2001 bylo nařízeno 4 302 exekucí, kdežto v roce 2010 už to bylo 701 900 exekucí.¹¹ Domnívám se, že podařilo-li by se radikálně snížit počet nařízených exekucí, potom by se mohla zlepšit i kvalita exekučního řízení.

I v novelizované právní úpravě EŘ mi chybí větší postih za prohřešky exekutorských vykonavatelů. Jsou to právě oni, s kým nejčastěji povinní přichází osobně do styku a na jejichž neetické chování si široká veřejnost stěžuje. Někteří exekutoři zaměstnávají i desítky vykonavatelů, a jelikož by se uzákoněním jejich maximálního počtu zaměstnávaných jedním exekutorem dalo považovat za omezování podnikání, reálnějším řešením je sankcionovat samotné vykonavatele či zvýšit odpovědnost, kterou by nesli exekutoři za tyto zaměstnance.

Mým závěrem tedy je, že ne vlivem počtu exekutorů, ale vlivem snížení počtu nově nařízených exekucí a zavedením například kárné odpovědnosti exekutorských vykonavatelů se vylepší kvalita exekučního řízení.

2.2.2 Změny právní úpravy týkající se zaměstnanců exekutora

V tomto bodě si popíšeme nejpodstatnější zaměstnance exekutora, podmínky nutné k tomu, by mohli vykonávat svou funkci a novelizované úpravy EŘ, které se jich týkají.

Exekutorský koncipient

Podle § 19 EŘ je exekutorský koncipient zaměstnanec exekutora zapsaný do seznamu exekutorských koncipientů, který vede Exekutorská komora.¹²

Koncipientem se může stát občan České republiky, který má plnou způsobilost k právním úkonům, získal úplné vysokoškolské vzdělání na právnické fakultě vysoké školy sídlící v České republice, je bezúhonný a je v pracovním poměru u exekutora.¹³

¹¹Exekutorská komora. Statistiky. [online]. 2011. [cit. 2.5.2011]. Dostupné na: <<http://www.ekcr.cz/1/statistiky/87-statistiky?w=>>

¹² § 19 Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v současném znění

¹³ § 20 - § 25 Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v současném znění

Díky novele EŘ může exekutor pověřit písemně koncipienta prováděním úkonů. Nelze jej však pověřit k vydání exekučního příkazu, ke zřizování exekutorského zástavního práva, více o této problematice se dozvíme v bodě 5.5.4 Zřizování exekutorského zástavního práva na nemovitostech, vydávat rozhodnutí v exekuci prodejem nemovitosti nebo vykonat její dražbu.

Exekutorský kandidát

§ 23 EŘ říká, že exekutorský kandidát je zaměstnanec exekutora zapsaný do seznamu exekutorských kandidátů, který vede Exekutorská komora.¹⁴ Do tohoto seznamu Komora zapíše koncipienta, který o to písemně požádá, úspěšně složil exekutorskou zkoušku, vykonal alespoň tříletou exekutorskou praxi a je současně veden v seznamu koncipientů.

Novela EŘ stanovuje, že exekutor může kandidáta písemně pověřit prováděním úkonů v exekuční nebo další činnosti.

Vykonavatel exekutora

Vykonavatelem exekutora může být občan České republiky, který je způsobilý k právním úkonům, je bezúhonný, má úplné středoškolské vzdělání, složil kvalifikační zkoušku vykonavatele exekutora a je v pracovním poměru u exekutora alespoň 1 rok.¹⁴

Touto podkapitolou jsme si představili všechny účastníky řízení a nyní se budeme zabývat změnami, které přinesla novela EŘ v oblasti výběrového řízení a jmenování exekutorů.

2.3 Změna ve výběrovém řízení a jmenování soudního exekutora

Přečtením této podkapitoly získáme přehled o změnách EŘ týkajících se jmenování exekutora a výběrovém řízení, které mu předchází.

Na základě novelizace EŘ účinné dnem 26.6.2009 spadá výběrové řízení a jmenování soudních exekutorů výlučně do kompetence Ministerstva spravedlnosti.¹⁵ Tímto způsobem

¹⁴ § 23 - § 27 Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v současném znění

¹⁵ Důvodová zpráva vládního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), číslo tisku 799/0

chce Ministerstvo zvýšit svůj vliv na obsazování EÚ a zlepšit kvalitu výkonu exekuční činnosti.

Uvolní-li se EÚ nebo zvyšuje-li se jejich počet, musí Ministerstvo uskutečnit výběrové řízení nejpozději do 1 měsíce.¹⁶ Výběrové řízení je ukončeno vydáním rozhodnutí o tom, který uchazeč uspěl.¹⁷

Exekutor může vykonávat svou činnost, jestliže složil slib do rukou ministra a uzavřel smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu, která může vzniknout v souvislosti s výkonem exekuční činnosti.¹⁶

Dozvěděli jsme se, že změnou ve jmenování exekutora Ministerstvo chtělo docílit posílení svého vlivu na EÚ s následným zkvalitněním jejich činnosti. Dle mého názoru k posílení vlivu Ministerstva na obsazování EÚ došlo. Novela EŘ se zabývá i odvoláním exekutora, na které se podíváme v následující podkapitole.

2.4 Změna v odvolání exekutora

Obdobně jako výše uvedené jmenování exekutora je na tom i jeho odvolání.

Do výlučné působnosti ministra spravedlnosti se podle novelizovaného EŘ svěřuje i odvolání soudních exekutorů. Ministr tak činí na návrh Exekutorské komory.¹⁷

Ministr odvolá exekutora v následujících případech:¹⁸

- na žádost exekutora,
- byl-li exekutor pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin,
- byl-li exekutor pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný v souvislosti s exekuční činností,
- jestliže exekutor nedoloží Komoře stejnopis nebo ověřenou kopii smlouvy o pojištění odpovědnosti za škodu do 30 dnů od jmenování,
- zanikne-li exekutorovi pojištění odpovědnosti za škodu a on jej do 30 dnů neobnoví,
- jestliže soud rozhodl, že exekutor nemůže kvůli svému zdravotnímu stavu řádně vykonávat exekuční činnost nejméně po dobu 1 roku.

Zde jsem dospěla ke stejnému závěru jako u jmenování exekutora, který zní, že Ministerstvu se podařilo posílit svůj vliv na obsazování EÚ.

¹⁶ § 10- § 12 Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v současném znění

¹⁷ Důvodová zpráva vládního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), číslo tisku 799/0

¹⁸ § 15 Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v současném znění

V této kapitole jsme si definovali účastníky řízení, exekutora, jeho úřad a zaměstnance. Došli jsme k závěru, že kvalita exekučního řízení nebude pozitivně ovlivněna zvyšujícím se počtem EÚ. V této otázce navrhuji především zaměření Ministerstva a Komory na příčiny vzniku tolika nově nařízených exekucí a snahu působit preventivně proti tomuto ne příliš ideálnímu trendu.

Ze změn EŘ ve výběrovém řízení a jmenování exekutora do EÚ jsme vyvodili, že opravdu došlo k posílení vlivu Ministerstva na EÚ.

3 Zahájení exekučního řízení dle nové právní úpravy

Zde si popíšeme proces zahájení exekučního řízení od jeho návrhu až po pověření samotného exekutora tak, jak byl upraven novelou EŘ a nastíníme si další chystané změny, které jsou v této tematice plánovány. Tato kapitola nám objasní konkrétní změny vedoucí k urychlení exekučního řízení.

Návrh na nařízení exekuce může podat jen oprávněný nebo ten, na něhož toho právo přešlo nebo bylo převedeno.¹⁹ V souvislosti se snahou o zrychlení a zefektivnění celého exekučního řízení bude tento návrh podáván přímo exekutorovi namísto exekučnímu soudu jako tomu bylo za stávající právní úpravy.²⁰

Oprávněný může podat návrh na nařízení exekuce, nesplní-li povinný dobrovolně to, co mu ukládá exekuční titul.²¹ Podání návrhu je možno učinit písemně, ústně do protokolu, telegraficky nebo telefaxem podle druhu exekuce. Tyto dvě poslední možnosti je nutno opatřit do 3 dnů podpisem. Nejčastěji se objevuje písemná forma. Novinkou je elektronické podání návrhu s elektronickým podpisem.

Návrh musí splňovat jisté náležitosti, mezi které patří označení exekutora, který má být pověřen provedením exekuce.²¹ I on by měl vždy ověřit, zda návrh opravdu podala osoba oprávněná s právem dožadovat se závazku na povinném. Samozřejmostí je označení sídla exekutora, jemuž je návrh podán. Z návrhu musí být dále patrné, kdo ho činí, které věci se týká a co sleduje. Nezbytnou součástí je podpis s datem. Dále jméno, příjmení, bydliště účastníků, přesné označení exekučního titulu, uvedení povinnosti, která má být vymožena, popřípadě, zda-li dlužník vymáhanou povinnost částečně splnil. K návrhu je třeba ještě připojit úředně ověřenou kopii exekučního titulu opatřeného potvrzením o jeho vykonatelnosti.

Exekutor následně zajistí, aby návrh na nařízení exekuce obsahoval všechny náležitosti.²² V případě, že návrh je nesrozumitelný, neurčitý nebo v něm něco chybí, vyzve

¹⁹ KASÍKOVÁ, M.; KUČERA, Z.; PLÁŠIL, V. a kol.. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007. 671 s. ISBN 978-80-7179-582-7

²⁰ Důvodová zpráva vládního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), číslo tisku 804/0

²¹ § 37 - § 38 Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v současném znění

²² HULÁN, P. K některým změnám exekučního řádu. [online]. 2010. [cit. 20.4.2011]. Dostupné na: <<http://www.e-advokacie.cz/cz/clanky/k-nekterym-zmenam-exekucniho-radu.html>>

exekutor navrhovatele k odstranění vad.²³ Do 15 dnů od obdržení návrhu či odstranění vad požádá exekutor soud o pověření provedením exekuce.

Prezidentka Exekutorské komory Tvrdková na kongresu soudců a advokátů nazvané Právní prostor 2011, konané ve dnech 27. a 28. dubna 2011, uvedla, že se připravuje další novela EŘ, podle které by o provedení exekuce už nerozhodovaly soudy, ale sami exekutoři. Exekuční řízení by se tak ještě více urychlilo.

Soud je povinen do 15 dnů usnesením nařídit exekuci a pověřit jejím provedením příslušného exekutora.²⁴ Podle § 263 OSŘ lze výkon rozhodnutí nařídit jen v takovém rozsahu, jaký oprávněný navrhl a jaký podle rozhodnutí soudu stačí k jeho uspokojení.²⁵ Výkon rozhodnutí tudíž nelze nařídit ve větším rozsahu než jakého se oprávněný domáhá.

Exekuci tedy provede ten exekutor, kterého v návrhu na provedení exekuce navrhne oprávněný a kterého soud svým rozhodnutím pověří.²⁴ Navrhovatel si tak může vybrat libovolného exekutora, který nemusí pocházet z místa bydliště ani samotného věřitele ani dlužníka.²⁶ Samozřejmě se zvětšující se vzdáleností se navyšují i náklady exekutora na provedení exekuce, s čímž musí oprávněný počítat. Při výběru vhodného exekutora často věřitelé přihlížejí na doporučení, pověst, rychlost vyřizování, procento úspěšnosti při vymáhání pohledávek anebo nejlépe předchozí zkušenosti s daným exekutorem.

Neúměrně zvýšené náklady by mohl povinný odmítnout, jestliže si oprávněný záměrně vybere vzdáleného exekutora, aby tím navýšil náklady, které bude muset povinný uhradit.²⁶ Při takovém sporu se posuzuje otázka rozumného důvodu výběru exekutora jako je například dlouhodobá spolupráce oprávněného či jeho advokáta s konkrétním exekutorem.

Smyslem změn nastolených novou právní úpravou EŘ je zjednodušení postupu při zahájení exekuce a její urychlení, jelikož přezkoumání formálních náležitostí návrhu a odpovědnost za ně nese exekutor, aby touto administrativou odlehčil zaneprázdněným soudům.²³

Závěrem se snad dá říci, že se těmito provedenými změnami skutečně délka exekučního řízení zkracuje a jeho proces o něco zjednodušuje. S další zamýšlenou změnou EŘ, podle které by o provedení exekuce už rozhodovali pouze exekutoři, by tato snaha o urychlení

²³ Důvodová zpráva vládního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), číslo tisku 804/0

²⁴ § 44 Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v současném znění

²⁵ § 263 Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v současném znění

²⁶ KASÍKOVÁ, M.; KUČERA, Z.; PLÁŠIL, V. a kol.. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007. 671 s. ISBN 978-80-7179-582-7

a zjednodušení exekučního řízení mohla dosáhnout ještě výraznějších změn. V následující kapitole se již budeme věnovat pokračování exekučního řízení, výběru způsobu provedení exekuce, probereme si novely zákona v oblasti návrhu na odklad a zastavení exekuce i problém se zabavováním živých zvířat.

4 Provedení exekuce podle novely exekučního řádu

V této se kapitole budeme věnovat novele EŘ týkající se návrhu na odklad a zastavení exekuce a nákladů exekuce, u kterých si uvedeme další chystané změny, které by Ministerstvo chtělo zavést a které by měly směřovat k ještě větší ochraně práv účastníků řízení. Zde si uvedeme i možná rizika tohoto návrhu. Určíme si možné způsoby provedení exekuce, do kterých patří i nově zavedený institut zřízení exekutorského práva na nemovitostech. Detailněji se zaměříme na způsob exekuce prodejem movitých věcí, konkrétně prodejem živých zvířat a dozvíme se něco o pohledávkách a věcech nepodléhajících exekucím.

4.1 Výběr způsobu provedení exekuce

Výběr způsobu provedení exekuce se s novelizací EŘ upravuje nejen o nový institut, kterým je zřízení exekutorského zástavního práva na nemovitostech, ale také o definování přiměřenosti exekuce. Jelikož jsou to významné novinky, považuji za nezbytné je více rozebrat.

Výběr způsobu provedení exekuce záleží na exekutorovi, přičemž by měla být dodržena zásada přiměřenosti, o které se můžete dočíst více v kapitole 5.4.2 Přiměřenost exekuce.

Podle § 59 EŘ lze exekuci peněžité částky provést:²⁷

- příkazáním pohledávky,
- srážkami ze mzdy a jiných příjmů,
- zřízením exekutorského zástavního práva na nemovitostech,
- prodejem movitých a nemovitých věcí,
- prodejem podniku.

Tyto výše uvedené způsoby exekuce jsou seřazeny dle vhodnosti použití. To znamená, že prioritně se uplatňuje příkazání pohledávky, následně pak srážky ze mzdy nebo zřízení exekutorského zástavního práva.²⁸ Exekuce vymáhající peněžité plnění prodejem movitých nebo nemovitých věcí se provede pouze v případě, že výnos z upřednostňovaných způsobů exekuce nebude postačující. Bude-li mít povinný dostatek peněžních prostředků na svém účtu, nemůže mu po novele EŘ exekutor například zastavit nemovitý majetek.

²⁷ § 59 Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v současném znění

²⁸ Důvodová zpráva vládního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), číslo tisku 804/0

Novým způsobem exekuce je zřízení exekutorského zástavního práva na nemovitostech, které si blíže vysvětlíme v bodě 5.5.4 Zřízení exekutorského zástavního práva na nemovitostech.

Jedním ze způsobů provedení exekuce je i prodej movitého majetku, za který jsou považovány i živá zvířata. Zabavování živých zvířat není sice pravidelným jevem v oblasti exekuce, nýbrž je dost kontroverzním tématem, proto si jej v následujícím bodě probereme důkladněji.

4.1.1 Zabavování živých zvířat

Domnívám se, že problematika zabavování živých zvířat nebyla dříve a ani po novele EŘ není dostatečně právně upravena.

Jelikož je exekuce pro věřitele zpravidla poslední šancí, jak dostat dlužné peníze zpět, využívá se veškerého majetku povinného k tomu, aby byla pohledávka úspěšně vymožena. Na zvíře je ze zákona pohlíženo jako na věc, tudíž lze povinnému zabavit i zvíře, které považuje za domácího mazlíčka. Podle exekutora Vrány z EÚ Přerov se tak děje jen v ojedinělých případech a pouze, pokud má zvíře nějakou výraznou hodnotu.²⁹

Dle mého názoru je zabavování některých živých zvířat nemorální a z následujících důvodů by se mělo zakázat.

Nikde v zákoně není konkrétně specifikováno, jak by měl exekutor manipulovat se živým zvířetem při jeho zabavování nebo, jestli by to vůbec měl provádět on sám či například zvěrolékař. Logicky by ho ovšem neměl žádným způsobem poškodit nebo znehodnotit. Když exekutor zabaví živé zvíře, jen stěží mu vytvoří takové podmínky pro jeho uskladnění na jaké je zvyklý od svého majitele. Pominu-li možnost zranění při přepravě, již samotným odloučením nebo nedodržením chovných zásad může být výrazně narušena psychika zvířete, což považuji za poškození věci.

Další problém vidím v tom, že odporuje zásadám exekučního řízení stanoveným Ministerstvem, které si vzalo v listopadové novele mimo jiné za cíl ochranu práv všech účastníků řízení. Předpokládám, že ve většině případů je chov zvířat značné hodnoty spojen také s jeho finanční náročností, kterou by měl povinný vynaložit exekutorovi navíc.

Při zabavování živých zvířat by měla být, stejně jako u všech způsobů exekuce, dodržena zásada její přiměřenosti, která se zde dá uplatnit hned ve dvojím pojetí. Tím prvním

²⁹ Neznámý autor. Exekutor vám může zabavit i drahé zvíře. [online]. 2009. [cit. 29.4.2011]. Dostupné na: < <http://finance.idnes.cz/exekutor-vam-muze-zabavit-i-drahe-zvire-varuje-odbornik-p2c> >

je dodržení této zásady ve smyslu rozsahu stejné finanční hodnoty pohledávky a zvířete tak, jak je vysvětlena v bodě 5.4.2. Druhým z nich je přiměřenost, kterou exekutor uplatní ve chvíli, kdy zvolí zabavení neživého movitého majetku před živým zvířetem. A to z toho důvodu, že citová hodnota majitele ke zvířeti je pravděpodobně mnohem vyšší než ta tržní, za kterou by se zvíře prodalo. Z tohoto důvodu považují exekuci živého zvířete v rozporu s morálními pravidly. V tom případě je to věc, která by neměla podléhat exekucím a byla by nezákonná.

V následujícím bodě, kde řešíme pohledávky a věci nepodléhající exekucím, se dočteme, že mezi movité i nemovité věci, které nelze postihnout exekucí, patří i například vodící pes pro nevidomé, který může být vnímán jako zdravotní pomůcka.

Toto téma bych ukončila tím, že opravdu nepovažuji zabavení živého zvířete za příliš šťastnou volbu. I když na druhou stranu je pravdou, že téměř každý majitel, pokud jde o zvíře jemu blízké, raději co nejrychleji zaplatí svou povinnost. Může to fungovat jako mírná, ovšem legální forma nátlaku.

4.1.2 Pohledávky a věci nepodléhající exekucím

Výkonu rozhodnutí nepodléhají pohledávky náhrady od pojišťovny, které mají být použity k vybudování nebo opravě budovy.³⁰ Rovněž exekuci nepodléhají dávky sociální péče, dávky pomoci v hmotné nouzi, příspěvky na bydlení a dávky státní sociální podpory vyplácené jednorázově, peněžité pohledávky, které jsou předmětem finančního zajištění. Částečně exekucím podléhají pohledávky podnikatelů vzniklé při jejich podnikatelské činnosti, pohledávky autorské odměny, je-li povinný autorem.

Mezi movité i nemovité věci, které nelze exekučně postihnout, patří věci, jejichž prodej je zakázán, dále věci povinného, které nezbytně potřebuje k životu nebo ty věci, jejichž prodej by byl v rozporu s morálními pravidly.³⁰ Vyloučeny jsou zejména běžný oděv, vybavení domácnosti, nutné zdravotnické potřeby, snubní prsteny a hotové peníze do částky dvojnásobku životního minima jednotlivce. Je-li povinný podnikatelem, nemůže se výkon rozhodnutí týkat těch věcí, které nutně potřebuje ke své podnikatelské činnosti.

V navazující podkapitole se dočteme o důležitosti správného napsání exekučního příkazu.

³⁰ § 317 - § 322 Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v současném znění

4.2 Exekuční příkaz

Samotný exekuční příkaz sice nebyl nijak zásadně novelizován, ale pro exekuční řízení je důležitým prvkem, proto si jej v této podkapitole rozebereme.

Poté, co soud pověří exekutora provedením exekuce, si exekutor určí způsob jakým to provede a vydá exekuční příkaz ohledně majetku povinného, který má být postižen.³¹ Exekučním příkazem se tedy rozumí příkaz k provedení exekuce. Exekuční příkaz se vydává zásadně jen tehdy, má-li být postižen majetek povinného.

Platí zde zásada přiměřenosti, což znamená, že rozsah exekuce by měl být v přiměřeném poměru k rozsahu pohledávce. Tato problematika je podrobněji vysvětlena v bodě 5.4.2 Přiměřenost exekuce. Ovšem v okamžiku vydání exekučního příkazu je výše vymáhaného plnění jen předpokládána, jelikož přesné stanovení nákladů exekutora i oprávněného nemusí být známo.³² Exekutor proto musí vždy prostřednictvím exekučního příkazu zajistit dostatek majetku, aby bylo možné uspokojit celou pohledávku i s veškerými náklady. Exekuce je v podstatě založena na upřednostnění nároku oprávněného před ochranou majetku povinného.

Nestačí-li jen jeden způsob provedení exekuce, může exekutor zvolit způsobů více a to v jednom exekučním příkaze anebo lze vydat několik exekučních příkazů zároveň i postupně.³¹ Záleží jen na posouzení exekutora, chce-li vydat více exekučních příkazů nebo pouze jeden na více způsobů provedení exekuce.

Po vydání už nemůže být exekuční příkaz změněn či zrušen. Aby exekuční řízení probíhalo co nejrychleji, zákon stanoví, že proti exekučnímu příkazu není přípustný opravný prostředek.³³ Pokud povinný s exekucí nesouhlasí, může podat návrh na zastavení exekuce. Více o tomto tématu se dočtete v podkapitole 4.4 Návrh na odklad a zastavení exekuce.

Podle § 47 EŘ nesmí povinný majetek postižený exekučním příkazem převést na jiného, zatížit ho nebo s ním jinak nakládat.³³ Právní úkon, kterým povinný porušil tuto povinnost, je neplatný. Povinný o tom musí být exekučním příkazem poučen.

Exekuční příkaz se vždy doručí oprávněnému, povinnému a dalším osobám, jakými jsou plátcí mzdy v případě exekuce srážkami ze mzdy, peněžnímu ústavu při přikázání pohledávky

³¹ KASÍKOVÁ, M.; KUČERA, Z.; PLÁŠIL, V. a kol.. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007. 671 s. ISBN 978-80-7179-582-7

³² RADKOVÁ, M.. Exekuce jiné pohledávky. 1. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2009. 199 s. ISBN 978-80-7201-767-6

³³ § 47 - § 49 Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v současném znění

z účtu, katastrálnímu úřadu při prodeji nemovitosti, rejstříkovému soudu při prodeji podniku a mnoha dalším.³¹ Exekutor může poslat písemnosti účastníkům do vlastních rukou, i když mu to zákon u daného způsobu exekuce nenařizuje.

Účinky všech vydaných exekučních příkazů zanikají provedením exekuce nebo jejím zastavením.

Náležitosti písemného exekučního příkazu:³⁴

- uvedení exekučního soudu,
- označení exekutora, který je pověřen provedením exekuce,
- exekuční titul a orgán, který jej vydal, nebo osobu, která jej vyhotovila,
- označení účastníků,
- označení povinnosti, která má být exekucí vymožena,
- způsob provedení exekuce,
- označení osob, kterým se doporučuje exekuční příkaz,
- výrok, poučení o odvolání, den a místo jeho vydání a podpis exekutora.

Výrok exekučního příkazu by měl obsahovat údaje sloužící k přesné identifikaci věcí nebo práv, jež mají být exekucí postiženy, aby je nebylo možné zaměnit.³⁴ Dále zákazy, příkazy a výzvy.

4.3 Odmítnutí exekutora provést exekuci

Exekutor všeobecně poskytuje své služby komukoli, kdo o ně požádá. Odmítnout provést exekuci může pouze ve dvou situacích, které nastávají pokud:³⁵

- a) navrhovatel nesložil přiměřenou zálohu na náklady exekuce,
- b) požadovaný úkon odporuje zákonu nebo právním předpisům.

Exekutor by měl již před započítím vymáhání prověřit, zda není pohledávka nezákonná. Posoudí-li exekutor úkon jako protiprávní, odmítne jej provést a sdělí to žadateli.

³⁴ § 47 - § 49 Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v současném znění

³⁵ TRIPES, A. Exekuce v soudní praxi. 3. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2006. 836 s. ISBN 80-7179-489-9

4.4 Návrh na odklad a zastavení exekuce

Téma obsažené v této podkapitole je poměrně důležitou součástí novely EŘ, proto se na něj blíže zaměříme.

Od listopadu 2009 přibyla exekutorům další pravomoc v oblasti rozhodování o odkladu a zastavení exekuce za podmínky, že mezi účastníky řízení nebude spor. Autoři zákona si od této novinky slibují úlevu pro soudy, které se tak mohou zaměřit na sporné záležitosti.

Podle Kučery a Šimka (Kasíková, 2007, str. 197) je odklad exekuce stav řízení, v němž soud a exekutor posečká v provádění exekuce a nečiní úkony, které by bezprostředně vedly k vynucení pohledávky.³⁶

Dle novely EŘ se návrh na odklad a návrh na zastavení exekuce podává exekutorovi namísto exekučnímu soudu ve stávající právní úpravě. Návrh musí obsahovat všechny náležitosti, být srozumitelný, úplný aj.³⁷

Nevyhoví-li sám exekutor návrhu na odklad exekuce do 7 dnů, bude o něm do 15 dnů rozhodovat soud.³⁸ Exekutor může navíc odložit exekuci sám, pokud je například dlužník v tíživé ekonomické, osobní nebo i sociální situaci, která ovšem musí být pouze přechodná. Po odložení exekuce na návrh povinného určí exekutor či soud dobu, na kterou exekuci odkládá. Po uplynutí této doby exekutor pokračuje v provádění exekuce.

K zastavení exekuce dochází, nastal-li důvod, pro který nemůže být exekuce úspěšně dokončena.³⁹ O návrhu na zastavení exekuce bude rozhodovat exekutor, pokud všichni účastníci s návrhem souhlasí. Na obeslání účastníků řízení má exekutor lhůtu 15 dnů. Pokud některý z účastníků s návrhem nesouhlasí, postoupí exekutor návrh soudu, aby o něm rozhodl. Exekutor může zastavit exekuci i bez návrhu, například pro nemajetnost dlužníka, při zániku pohledávky nebo při zániku povinného subjektu.³⁹ V takovém případě náklady exekuce hradí oprávněný. Podmínkou pro zastavení exekuce je, že již byly zaplacený její náklady.

Domnívám se, že nová právní úprava odkladu a zastavení exekuce posouvá průběh exekučního řízení blíže k ideálu operativního, relativně přehledného a administrativně nenáročného systému vymáhání pohledávek.

³⁶ KASÍKOVÁ, M.; KUČERA, Z.; PLÁŠIL, V. a kol.. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007. 671 s. ISBN 978-80-7179-582-7

³⁷ Důvodová zpráva vládního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), číslo tisku 804/0

³⁸ § 54 Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v současném znění

³⁹ HULÁN, P. K některým změnám exekučního řádu. [online]. 2010. [cit. 20.4.2011]. Dostupné na: <<http://www.e-advokacie.cz/cz/clanky/k-nekterym-zmenam-exekucniho-radu.html>>

4.5 Ukončení exekuce

Exekuce končí vymožením peněžitého plnění, zamítnutím návrhu na nařízení exekuce nebo jejím zastavením.⁴⁰ Zamítnutím návrhu na nařízení exekuce končí i pověření exekutora a zaniknou účinky všech opatření, které byly v exekuci provedeny. Ovšem nelze vrátit zpět žádné úkony provedené ještě před zamítnutím.

4.6 Upravené náklady exekuce

Novelizace EŘ se významně dotkla i tématu nákladů exekuce. V této podkapitole si tyto změny probereme.

Jelikož exekutor společně s jeho zaměstnanci vykonává exekuční činnost za úplatu, povinný mu musí uhradit náklady vzniklé během exekučního řízení.

§ 87 EŘ definuje náklady exekuce jako:⁴¹

- odměnu exekutora,
- náhrada hotových výdajů,
- náhrada za ztrátu času,
- náhrada za doručení písemností,
- odměna a náhrada nákladů správce podniku,
- a daň z přidané hodnoty, je-li exekutor nebo správce podniku jejím plátcem.

Odměna exekutora

Odměna za provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky činí:⁴²

do 3 000 000 Kč základu.....15 %,

z přebývající částky až do 40 000 000 Kč základu.....10 %,

z přebývající částky až do 50 000 000 Kč základu5 %,

z přebývající částky až do 250 000 000 Kč základu1 %.

Částka nad 250 000 000 Kč se do základu nezapočítává. Odměna musí činit nejméně 3 000 Kč.

⁴⁰ VYTEJČEK, R. Exekutorský úřad Praha 4, ukončení exekuce. [online]. 2010. [cit. 4.2.2011]. Dostupné na: < http://www.exekuceonline.cz/index.php?template=pc_05.php >

⁴¹ § 87 Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v současném znění

⁴² Vyhláška č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, v současném znění

Náhrada hotových výdajů

Exekutorovi náleží v souvislosti s výkonem exekuční činnosti náhrada hotových výdajů v částce 3 500 Kč. Tato náhrada zahrnuje zejména soudní a jiné poplatky, cestovní výdaje, poštovné, úhrady osobám provádějícím přepravu zásilek, telekomunikační poplatky, znalecké posudky a odborná vyjádření, překlady, opisy, fotokopie a náhrady nákladů na vložení či získání dat z centrálních informačních systémů. Přesahují-li výdaje částku 3 500 Kč, může exekutor požádat o náhradu hotových výdajů v plné výši.

Hotovými výdaji exekutora jsou tedy jen výdaje, které exekutor vynaložil v souvislosti s konkrétní exekucí, kterou byl pověřen.⁴³

Náhrada za ztrátu času

Náhradou za ztrátu času se počítá čas strávený cestou do místa, které není sídlem EÚ a zpět.⁴⁴ Účtuje se 50 Kč za každou započatou čtvrt hodinu.

Náhrada za doručení písemností

Za písemnosti, které doručil exekutor osobně nebo prostřednictvím svých zaměstnanců, mu náleží náhrada v hodnotě 50 Kč za každou zásilku a k tomu ještě účelně vynaložené výdaje.⁴⁴

Záloha na náklady exekuce

Exekutor má právo požadovat od oprávněného přiměřenou zálohu na náklady exekuce.⁴⁴ Jedinou výjimkou, kdy zálohu exekutor nežádá, je exekuce k vymožení výživného pro nezletilé dítě. Výši zálohy si určí sám exekutor, nesmí ovšem přesáhnout 50 % jeho odměny nebo 3 000 Kč. Spotřebovaná část zálohy se oprávněnému nevrací, ale stává se jeho nákladem. Nezaplatí-li oprávněný zálohu, soud exekuci zastaví.

Neúměrné náklady

Náklady exekuce a náklady oprávněného určuje exekutor v příkazu k úhradě.⁴⁵ Pokud účastník řízení nesouhlasí s náklady exekuce a odměnou exekutora, může do 8 dnů

⁴³ KASÍKOVÁ, M.; KUČERA, Z.; PLÁŠIL, V. a kol.. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007. 671 s. ISBN 978-80-7179-582-7

⁴⁴ Vyhláška č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, v současném znění

⁴⁵ § 88 Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v současném znění

od doručení příkazu podat exekutorovi námitku. Pokud jí exekutor nevyhoví v plném rozsahu, rozhoduje o nich soud.

V současnosti činí minimální odměna exekutora 3 000 Kč a minimální náhrada hotových výdajů 3 500 Kč. Ministerstvo zamýšlí, že v případech hmotné nouze, nemajetnosti nebo těžkého zdravotního postižení dlužníka by si měl exekutor zkrátit odměnu až o polovinu.⁴⁶

Myslím si, že tento vstřícný krok Ministerstva uvítají nejen osoby oprávněné, jejichž dlužník se ocitl například v hmotné nouzi a oni paradoxně místo obdržených peněz musí ještě zaplatit exekutorovi jeho náklady, tak i dlužníci s těžkým zdravotním postižením. Exekutoři tímto návrhem zajistí tak potěšení nebudou. Jako bonus jim Ministerstvo chce dovolit opětovně si snížit odměny, tentokrát dle vlastního uvážení. Tento záměr již kritizoval viceprezident Exekutorské komory Prošek, který uvedl, že kdyby takové ustanovení vstoupilo v platnost, dlužníci by se hromadně obraceli na soud se žádostmi o přezkoumání nákladů.⁴⁶

⁴⁶ BOUC, F. Stát chce milosrdnější exekuce, odměny se sníží o polovinu. [online]. 2010. [cit. 8.4.2011]. Dostupné na: <<http://www.ekcr.cz/1/monitoring-tisku/294-lidovky-cz-stat-chce-milosrdnejsi-exekuce-odmeny-se-snizi-o-polovinu-2-4-2010?w=>>>

5 Povinnosti a odpovědnost exekutora

V této kapitole se zaměříme především na ochranu práv věřitele, dlužníka i práv třetích osob, která by měla být po novele EŘ účinné od 1.11.2009 výrazně posílena. Stanovíme a vysvětlíme si zásady exekuce, které by měly být dodržovány. Jednou z nejdůležitějších a zároveň nově definovanou je přiměřenost exekuce. Dozvíme se jak novela EŘ ovlivnila pravomoc exekutora a postavení Exekutorské komory. Na závěr se podíváme na kárnou odpovědnost exekutora, která rovněž prošla změnou.

5.1 Vliv novely exekučního řádu na pravomoc exekutora

Díky listopadové novele EŘ se zvýšila odpovědnost soudních exekutorů za prováděnou práci, přibýly jim nové povinnosti a upravil se celkově postup exekučního řízení, které by teď mělo být přehlednější, rychlejší a efektivnější.

V roce 2008 řekl ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil na adresu chystaných změn EŘ: „*Novelu exekučního řádu potřebujeme vzhledem k neutěšenému stavu exekuční agendy, kdy soudy musí vykonávat obecnou administrativu nebo vydávat formální rozhodnutí, místo toho, aby měly čas se věnovat věcem, kde je mezi účastníky řízení spor nebo věcem, které jsou obtížné.*“⁴⁷

S účinností novely vyřizuje exekutor pouze věci nesporné, tedy nerozhodovací administrativu.⁴⁸ V opačném případě předloží věc k rozhodnutí soudu. Neposílila se tudíž pravomoc soudních exekutorů samostatně rozhodovat, jen jim přibyla administrativní zátěž.

5.2 Posilující dohled nad exekuční činností

Novela EŘ účinná dnem 26.6.2009 vznikla z důvodu nedostatku dřívější právní úpravy, kterou bylo vzhledem k narůstajícímu počtu prováděných exekucí potřeba upravit o posílený dohled nad činností Exekutorské komory České republiky a jejich členů.⁴⁹ Tento kvalifikovaný dohled bude vykonávat Ministerstvo spravedlnosti, dále v případě obecného

⁴⁷ Ministerstvo spravedlnosti. Exekutoři budou mít více povinností a bude nad nimi větší dohled. [online]. 2008. [cit. 28.3.2011]. Dostupné na: < <http://www.epravo.cz/top/clanky/exekutori-budou-mit-vice-povinnosti-a-bude-nad-nimi-vetsi-dohled-54865.html> >

⁴⁸ Důvodová zpráva vládního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), číslo tisku 804/0

⁴⁹ Důvodová zpráva vládního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), číslo tisku 799/0

dohledu předseda okresního soudu, do jehož obvodu byl exekutor jmenován, a jde-li o dohled v jednotlivé věci, pak jej provede předseda okresního soudu, který exekutora provedením exekuce pověřil.⁵⁰

Tato novela by měla předejít opakovaným pochybením a nesprávné praxi jednotlivých exekutorů, ke kterým občas za dřívější právní úpravy docházelo. Drobné nedostatky v činnosti exekutora či poklesky v jeho chování může nově exekutorovi písemně vytknout i Exekutorská komora nebo předseda okresního soudu.

Dohled nad Komorou i exekutory samotnými se po novele EŘ zvýšil. Jaký dopad bude tenhle dohled na Komoru a její postavení se dozvíme v následující podkapitole.

5.2.1 Změna postavení Exekutorské komory České republiky

V tomto bodě se dočteme, co vedlo Ministerstvo k tomu, aby posílilo svůj vliv na Komoru, jaké změny v tomto ohledu přinesla novela EŘ a jaká pravomoc Komoře byla naopak ponechána.

Po osvětlení pojmu Exekutorské komory si určíme důvod, který vedl k novele EŘ a rozebereme nově zavedené instituce přinášející změnu postavení Komory.

EŘ stanovuje, že Exekutorská komora je samosprávnou stavovskou organizací se sídlem v Brně, která sdružuje všechny exekutory.⁵¹ Členem Komory se exekutor stává okamžikem jmenování Ministrem spravedlnosti. Více o jmenování exekutora se dočtete v podkapitole 2.3 Změna ve výběrovém řízení a jmenování exekutora. Členství v komoře zaniká odvoláním exekutora, jeho smrtí nebo prohlášením za mrtvého.

S novelou EŘ přibýly Komoře oproti původní právní úpravě dva orgány, a to kárná komise a kontrolní komise. Kontrolní komise je specializovaný orgán, který bude mít na starosti vyřizování stížností. Podle původní právní úpravy tyto záležitosti řešilo prezidium, což se jevilo jako netransparentní.⁵²

Nyní má komora tyto orgány:⁵¹

- sněm,
- prezidium,
- prezidenta,

⁵⁰ Důvodová zpráva vládního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), číslo tisku 799/0

⁵¹ § 109 Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v současném znění

⁵² Důvodová zpráva vládního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), číslo tisku 804/0

- revizní komisi,
- zkušební komisi,
- kárnou komisi,
- kontrolní komisi.

Jednou z hlavních příčin červnové novely EŘ se stalo nespuštění centrální evidence exekucí ze strany Exekutorské komory, což bylo v rozporu s § 125 EŘ.⁵³ Ve snaze předejít obdobným situacím v budoucnu novela svěřuje Ministerstvu spravedlnosti možnost zrušit usnesení, rozhodnutí nebo jiné opatření Komory, nejde-li o stavovský předpis, v případě rozporu se zákonem nebo jiným právním předpisem. Tímto způsobem by měl být napraven nedostatek předešlé právní úpravy řešící postavení Exekutorské komory, která nyní podléhá důkladnější kontrole Ministerstva spravedlnosti.

Na Komoru může Ministerstvo uvalit nucenou správu, viz bod 5.2.2 Zavedení institutu nucené správy Exekutorské komory, jestliže závažně a opakovaně porušuje zákon.

Kárné přestupky exekutorů již nebude řešit sama Komora, ale nově určený kárný senát Nejvyššího správního soudu. Jak uvádí viceprezident Komory Prošek, poslanci nakonec schválili pozměňovací návrh zákona, podle kterého budou v kárných komisích soudu i zástupci exekutorů.⁵⁴ Komoře byla ponechána i pravomoc řešit přestupky exekutorských koncipientů a kandidátů. Rozšiřující informace o kárném řízení najdete v podkapitole 5.6 Nová právní úprava kárného řízení.

5.2.2 Zavedení institutu nucené správy Exekutorské komory

Aby Exekutorská komora vykonávala svou činnost efektivně a zároveň zákonně, byl nově zaveden institut nucené správy.⁵³ Pokud tedy nebude Komora plnit své zákonné povinnosti, může na ni Ministerstvo spravedlnosti zavést nucenou správu.

O uvalení nucené správy rozhoduje ministr spravedlnosti ve správním řízení. Proti tomuto rozhodnutí bude moci Komora podat k soudu žalobu proti rozhodnutí o nucené správě. Tuto žalobu může Komora podat bez souhlasu ministerstva.

Zavedením nucené správy na sebe Ministerstvo spravedlnosti převede část kompetencí Komory a v rozhodnutí o nucené správě bude vymezen rozsah, ve kterém bude Ministerstvo jednat navenek jménem Komory.⁵³

⁵³ Důvodová zpráva vládního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), číslo tisku 799/0

⁵⁴ ŠTEFANOVÁ, A. Malý dluh už nezablokuje celý městský majetek. [online]. 2010. [cit. 22.4.2011]. Dostupné na: <<http://www.mvcr.cz/clanek/maly-dluh-uz-nezablokuje-cely-mestsky-majetek.aspx>>

Výkon správy by měl skončit rozhodnutím ministra spravedlnosti. Pokud však nerozhodne do 3 let od zavedení nucené správy, zaniká automaticky po uplynutí této lhůty.

Nově zavedený institut nucené správy Exekutorské komory by opravdu mohl, dle mého názoru, fungovat jako opatření nutící Komoru plnit její povinnosti. Obdobně je to i se zavedením správního deliktu, které popisujeme v navazujícím bodě.

5.2.3 Zavedení správního deliktu

V tomto bodě si přiblížíme jeden z nových donucovacích prostředků Ministerstva, pomocí kterého by měla Exekutorská komora mít větší snahu v dodržování EŘ. Dozvíme se jaká sankce Komoře hrozí v případě, že se dopustí tohoto správního deliktu.

Předchozí právní úprava řešila otázku protiprávního jednání Exekutorské komory pomocí trestního práva. Novela oproti tomu umožňuje postih Komory, pokud její jednání odporuje EŘ bez využití trestního práva. O správním deliktu rozhoduje Ministerstvo spravedlnosti.⁵⁵

Komora se dopustí správního deliktu tím, že neprovádí dohled nad činností exekutora nebo nad činností exekutorského úřadu, nepředloží ministerstvu stavovské předpisy přijaté jejími orgány do 30 dnů tak, jak jim to ukládá zákon, nevede seznam koncipientů či kandidátů, nevydá exekutorovi průkaz exekutora, razítko nebo pečetidlo, nevede centrální evidenci exekucí, poruší-li rozhodnutí o nucené správě a další porušení uvedené v § 124 EŘ.⁵⁶

Za správní delikt se uloží peněžitá sankce od 1.000.000 Kč do 10.000.000 Kč dle závažnosti spáchaného deliktu, jeho následků a okolností. Výnos z pokuty bude příjmem státního rozpočtu.⁵⁵

V následující podkapitole se zabýváme některými pravomocemi a povinnostmi, které byly po novele EŘ exekutorům nově svěřeny do kompetence.

5.3 Některé z novelizovaných pravomocí a povinností exekutora

Jedním z cílů obou novel EŘ, kterými se v průběhu celé práce zabýváme, bylo administrativně ulevit soudům přenesením některých kompetencí přímo na exekutory. Jednou z těchto nově nabytých pravomocí je ukládání pořádkových pokut, jehož princip si níže

⁵⁵ Důvodová zpráva vládního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), číslo tisku 799/0

⁵⁶ § 124 Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v současném znění

vysvětlíme. V této podkapitole dále rozebereme zavedení záloh na snížené náklady exekutora a změnu v povinnosti mlčenlivosti.

5.3.1 Ukládání pořádkových pokut exekutorem

Jednou z nově nabytých pravomocí exekutora je právo ukládání pořádkových pokut, o kterém si teď něco povíme.

Za porušení povinnosti k součinnosti třetích osob s exekutorem, může exekutor tyto osoby sankcionovat.⁵⁷ Podle stávající právní úpravy se musel exekutor se svým návrhem o uložení pořádkové pokuty obrátit na soud, který tuto pokutu uložil. Novelizace EŘ tak zavedla přímé ukládání pořádkových pokut soudním exekutorem. Proti uložení pořádkové pokuty je přípustný opravný prostředek, o němž rozhoduje soud. Takže právo na řádný proces nebude nijak dotčeno.

Tímto ustanovením se opět odnímá administrativa soudům a uděluje povinnost exekutorům. V následujícím bodě se budeme zabývat zálohami na snížené náklady exekuce.

5.3.2 Zavedení zálohy na snížené náklady exekuce

Nová právní úprava EŘ zavádí zálohy na snížené náklady exekuce. Ty si exekutor vyčíslí společně s vymáhaným nárokem a náklady oprávněného, které zašle s návrhem na nařízení exekuce. Pokud povinný uhradí vymáhaný nárok do 15 dní, exekutor neprodleně vydá příkaz k úhradě a exekuce se považuje za uhrazenou. V opačném případě povinný ztrácí výhodu snížených nákladů, exekutor bude v exekuci pokračovat a povinný bude posléze muset uhradit náklady exekuce v plné výši.

Zavedení těchto záloh se dle mého názoru může do budoucna zvýšit pravděpodobnost úspěšného dokončení exekuce, jelikož dává povinnému finanční výhodu při urychleném splacení dluhu. Pozitivně tato změna zapůsobí i na rychlost exekuce, kterou podrobněji rozebíráme v bodě 5.4.3 Rychlost exekuce.

⁵⁷ HULÁN, P. K některým změnám exekučního řádu. [online]. 2010. [cit. 20.4.2011]. Dostupné na: <<http://www.e-advokacie.cz/cz/clanky/k-nekterym-zmenam-exekucniho-radu.html>>

5.3.3 Nově upravená povinnost mlčenlivosti

Přínosem nové právní úpravy EŘ je i upravená povinnost mlčenlivosti.

Exekutor je podle § 31 exekučního řádu povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl při provádění exekuční činnosti.⁵⁸ Povinnosti mlčenlivosti může exekutora zprostit orgán Komory a to pouze pro jednotlivý případ, v nezbytné míře a ze závažného důvodu.

Povinností mlčenlivosti není exekutor vázán v rozsahu nezbytném pro řízení před soudem, což umožnila novelizovaná právní úprava, která tímto zprošťuje exekutora povinnosti mlčenlivosti v širším pojetí než stávající právní úprava.⁵⁹

5.4 Zásady exekuce

V této podkapitole se konečně dostáváme k jedné z nejpodstatnějších myšlenek nového EŘ, kterou představují zásady exekuce. Jednotlivě si je uvedeme a vysvětlíme si jejich význam.

Exekuce by měla být spravedlivá, přiměřená, rychlá a měla by chránit práva jak věřitele, tak současně i dlužníka a práva třetích osob.

Novela EŘ účinná ode dne 1.11.2009 přispěla k větší ochraně věřitelů před neplatiči tím, že se zrychlil postup exekučního řízení. V důsledku toho je vymáhání pohledávek mnohem efektivnější a rychlejší.⁶⁰ Zároveň nesmí dojít k porušení nebo ohrožení práv povinného. Právě tyto změny představují realizaci principu proporcionality, neboli vyváženého řešení, kdy je právo vymahatelné a dlužník není postižen nepřiměřeným způsobem.

Podle Schelleové pak exekuce nesmí postrádat zásadu zákonné ochrany povinného, podle které nesmí být povinnému způsobena újma ve větším rozsahu, stejně jako neúměrné snížení jeho existenční úrovně.⁶¹ Zásada materiální pravdy, která říká, že sporné řízení musí být ovládáno zásadou projednací, zatímco nesporné řízení zásadou vyšetřovací. Pokud má exekuční řízení povahu řízení sporného, je ovládáno zásadami veřejnosti, rovnosti účastníků,

⁵⁸ § 31 Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v současném znění

⁵⁹ Důvodová zpráva vládního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), číslo tisku 799/0

⁶⁰ Důvodová zpráva vládního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), číslo tisku 804/0

⁶¹ SCHELLEOVÁ, I. Exekuce. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, s.r.o., 2008. 216 s. ISBN 978-80-87255-12-4

přímosti, ústnosti, hospodárnosti. V případě rozdělení výtěžku exekuce mezi více oprávněných, platí zásada přednosti, priority nebo proporcionality.

V souladu s evropským trendem humanizace exekučního práva se stanovilo, že exekutor musí pracovat rychle a účelně a chránit práva účastníků i třetích osob.⁶²

5.4.1 Spravedlivost exekuce

Spravedlivost exekuce znamená, že exekutor bude ke všem dlužníkům, po kterých vymáhá pohledávky, přístupovat stejně. Nebude vůči nim uplatňovat neodůvodněné postupy a jednat s nimi příliš tvrdě, jak uvádí Volák.⁶³

5.4.2 Přiměřenost exekuce

Novela EŘ ze dne 1.11.2009 přinesla potřebnou definici přiměřenosti exekuce, což znamená, že exekutor zajistí pouze majetek dlužníka v rozsahu vymáhané pohledávky, jejího příslušenství, nákladů oprávněného a nákladů exekuce.⁶²

Nemělo by už tedy docházet k případům, že exekutor zastaví majetek daleko převyšující hodnotu pohledávky i spolu s náklady na exekuci. Podle předchozí právní úpravy byl sice exekutor povinen v exekučním příkaze zvolit takový způsob exekuce, který není zřejmě nevhodný, ovšem k těmto neadekvátním situacím docházelo poměrně často.⁶⁴

Slovy Hulána: „*Podle nové právní úpravy musí zvolený způsob exekuce směřovat proti majetku, který svou hodnotou odpovídá výši vymáhaných nároků.*“⁶⁴

Přiměřenost i vhodnost exekuce se rovněž posuzuje podle toho, jestli existuje jiná možnost uspokojení pohledávky. Zajištění věci neznamena rovnou její prodej, nýbrž pouze zastavení věci do té doby, dokud povinný dlužnou částku neuhradí.

Pokud je exekutorem zajištěný majetek ve zjevném nepoměru oproti celkové výši vymáhaných nároků, nastává porušení zásady přiměřenosti. Takové pochybení exekutora může napravit soud, který exekuci částečně zastaví. Nesprávným postupem exekutora může vzniknout povinnému nárok na náhradu škody. Nedodržením zásady přiměřenosti se exekutor

⁶² Důvodová zpráva vládního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), číslo tisku 804/0

⁶³ VOLÁK, D. Česká televize, Máte slovo, Exekuce a exekutoři. [online]. 2009. [cit. 23.3.2010]. Dostupné na: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10175540660-mate-slovo/209572230800028/video/>>

⁶⁴ HULÁN, P. K některým změnám exekučního řádu. [online]. 2010. [cit. 20.4.2011]. Dostupné na: <<http://www.e-advokacie.cz/cz/clanky/k-nekterym-zmenam-exekucniho-radu.html>>

dopustí porušení zákona, což bude považováno za jeho kárné provinění. S takovým exekutorem může být zahájeno kárné řízení, viz bod 5.6 Nová právní úprava kárného řízení.

Ve finančním plnění se nyní prioritně uplatňuje příkazání pohledávky, následně pak srážky ze mzdy nebo zřízení exekutorského zástavního práva. Exekuce vymáhající peněžitě plnění prodejem movitých nebo nemovitých věcí se provede pouze v případě, že výnos z upřednostňovaných způsobů exekuce nebude postačující.⁶⁵ Bude-li mít povinný dostatek peněžních prostředků na svém účtu, nemůže dnes exekutor například zastavit nemovitý majetek povinného pro účely vymáhání pohledávky. Více o jednotlivých způsobech exekuce se dozvíme v podkapitole 4.1 Výběr způsobu provedení exekuce.

5.4.3 Rychlost exekuce

Změny provedené v novele EŘ účinné od 1.11.2009 vedly ke zrychlení postupu exekučního řízení a v důsledku toho i rychlejšímu vymáhání pohledávek.

To vše díky tomu, že byla na exekutory převedena povinnost vykonávat obecnou nerozhodovací administrativu, kterou do výše uvedené novely musely vykonávat soudy.⁶⁶ Vzhledem ke stále narůstajícímu počtu podávaných exekucí toho měly soudy příliš mnoho, administrativu nestíhaly a tím se celé exekuční řízení protahovalo. Ke zrychlení postupu by tedy mohlo přispět i přenesení rozhodování o odkladu a o zastavení exekuce ze soudu na soudního exekutora v případě, nebude-li mezi účastníky řízení spor.

Exekutoři musí při provádění exekucí postupovat rychle, jakož i soudy při projednání odvolání, měli by dodržovat zákonem předepsané lhůty, aby nedocházelo k dalšímu zbytečnému prodlení.

⁶⁵ ŠEBESTA, K; KVÍTKOVÁ, A. Přehled změn z novely exekučního řádu. [online]. 2009. [cit. 9.4.2011]. Dostupné na: <<http://www.epravo.cz/top/prehled-zmen-z-novely-exekucniho-radu-59087.html>>

⁶⁶ Důvodová zpráva vládního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), číslo tisku 799/0

V níže uvedené tabulce je statistika exekucí od roku 2001 do roku 2010. Jsou zde uvedeny počty nově nařízených exekucí, ukončených exekucí i těch neskončených. Údaje v tabulce se nepřesouvají z jednoho roku do druhého.⁶⁷

Tabulka 1: Statistika exekucí

Statistika exekucí v letech 2001 - 2010

Rok	Nařízené exekuce	Ukončené exekuce v daném roce				Exekuce v daný rok neskončené	
		vymožením	v %	zastavením	v %		v %
2010	701 900	146 096	20,51	55 940	7,97	499 864	71,21
2009	760 923	133 518	17,55	44 198	5,81	583 207	76,64
2008	554 128	75 528	13,63	6 095	1,10	472 505	85,27
2007	427 800	115 165	26,92	14 673	3,43	297 962	69,65
2006	309 457	112 581	36,38	21 352	6,9	175 524	56,72
2005	270 480	113 872	42,10	24 154	8,93	132 454	48,97
2004	177 060	76 247	43,06	21 607	12,2	79 206	44,73
2003	132 469	59 818	45,16	21 045	15,89	51 606	38,96
2002	57 954	27 329	47,16	10 650	18,38	19 975	37,47
2001	4 302	1 902	44,21	890	20,69	1 510	35,10

5.4.4 Ochrana práv všech účastníků řízení

Velmi podstatnou zásadou je ochrana práv všech účastníků řízení. Ty by měly být po novele EŘ z listopadu 2009 podstatně posíleny oproti stávající právní úpravě.

Praxe právní úpravy před touto novelou ukázala, že průběh exekucí byl nevyhovující a poškozoval práva občanů, jak uvádí Hulán, který dále dodává, že exekuce nesmí sloužit k omezení práv povinného ve větší než nezbytné míře.⁶⁸ Tento problém by se měl opět výrazně zlepšit se zavedenou novelou.

Obdobné to bude i s vyplácením vymožených peněz, které exekutoři zadržovali i několik let, s penězi libovolně disponovali a výnosy z nich si ponechávali. Takové případy by se už neměly opakovat, jelikož exekutoři mají nově povinnost vymoženou pohledávku oprávněnému vyplatit do 30 dnů od doby, kdy peněžité plnění obdrželi.⁶⁹ Pokud exekutor nevymůže celý dluh, ale pouze jeho částečné plnění převyšující částku 1000 Kč, je povinen toto plnění oprávněnému vyplatit ve stejné 30 denní lhůtě, pokud se nedohodli jinak. Tento

⁶⁷ Ministerstvo spravedlnosti. Statistiky. [online]. 2010. [cit. 16.4.2011]. Dostupné na: <<http://www.ekcr.cz/1/statistiky/87-statistiky?w=>>

⁶⁸ HULÁN, P. K některým změnám exekučního řádu. [online]. 2010. [cit. 20.4.2011]. Dostupné na: <<http://www.e-advokacie.cz/cz/clanky/k-nekterym-zmenam-exekucniho-radu.html>>

⁶⁹ § 46 Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v současném znění

krok měl za cíl posílit právní postavení věřitelů a zlepšit jejich situaci při nakládání s vymoženými finančními prostředky.⁷⁰

Posílit oproti dřívější právní úpravě by měla i ochrana nezletilých dětí při vymáhání nároků na výživném, díky tomu, že exekutor takovou exekuci nezastaví i v případě, že oprávněný nesložil zálohu na náklady exekuce.⁷¹

Domnívám se, že všechny tyto výše uvedené zásady exekuce jsou neobyčejným přínosem pro celý EŘ. Jejich přísným dodržováním se může výrazně zlepšit kvalita exekucí a tím i obraz všech institucí, které exekuční vymáhání pohledávek provádějí.

5.5 Další opatření novely exekučního řádu posilující ochranu práv účastníků řízení

Novela EŘ z listopadu roku 2009 zavedla několik opatření posilující ochranu práv jak oprávněného, tak i povinného. V této podkapitole se na ně blíže podíváme.

5.5.1 Zavedení institutu jistoty

V tomto bodě si přiblížíme funkci institutu jistoty, pomocí kterého se zvyšuje potřebná ochrana oprávněného i povinného.

Nově byl zaveden institut jistoty, s jejímž zaplacením je spojen odklad exekuce. Povinný tedy zaplatí část vymáhané pohledávky, složil jistotu, a poté může podat návrh na zastavení exekuce.⁷² Výrazně se tím zvyšuje ochrana povinného v případě, kdy rozporuje nějakou okolnost rozhodnou pro provedení exekuce. V případě, že návrh povinného byl důvodný, exekuce bude zastavena a složenou jistotu obdrží zpět. V opačném případě se tato jistota použije na úhradu vymáhané pohledávky a odměnu exekutora, čímž i dochází k dalšímu zvýšení ochrany oprávněného.

Myslím, že již z názvu tohoto institutu je patrné, že opravdu slouží k zajištění alespoň nějaké části vymáhané pohledávky, tedy jistoty pro oprávněného v případě, že povinný tuto jistotu zaplatil a jeho návrh je neodůvodněný. Oprávněný tak má přinejmenším část své

⁷⁰ ŠEBESTA, K; KVÍTKOVÁ, A. Přehled změn z novely exekučního řádu. [online]. 2009. [cit. 9.4.2011]. Dostupné na: <<http://www.epravo.cz/top/prehled-zmen-z-novely-exekucniho-radu-59087.html>>

⁷¹ Důvodová zpráva vládního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), číslo tisku 804/0

⁷² HULÁN, P. K některým změnám exekučního řádu. [online]. 2010. [cit. 20.4.2011]. Dostupné na: <<http://www.e-advokacie.cz/cz/clanky/k-nekterym-zmenam-exekucniho-radu.html>>

pohledávky zpět a do doby vymožení jejího zbytku může s touto částí disponovat, což uvítají jistě i podnikatelé coby oprávněná strana.

5.5.2 Vyškrtnutí věci ze soupisu

Práva třetích osob v exekučním řízení by měl posílit i fakt, že sepsal-li exekutor věc patřící třetí osobě, může tato osoba podat návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu.⁷³ Návrh lze podat pouze do 30 dnů ode dne, kdy se navrhovatel o soupisu věci dozvěděl. O návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu exekutor rozhodne do 15 dnů od doručení.⁷⁴ Opožděný návrh na vyškrtnutí odmítne. Exekutor vyškrtně věc vždy, souhlasí-li s tím oprávněný. A dále když vyjde najevo, že věc povinnému nepatří nebo mu patřit nemůže. Do doby rozhodnutí o vyškrtnutí této věci ji exekutor nemůže prodat.

5.5.3 Změna koncepce generálního inhibitoria

Nově byla zavedena možnost povinného zpeněžit část svého majetku postiženého inhibitorem, ale pouze v případě, souhlasí-li písemně s tímto postupem exekutor, oprávněný i všichni přihlášení věřitelé.⁷³ Jde o výjimku z generálního inhibitoria, což znamená obstavení veškerého majetku dlužníka, na jehož základě nesmí povinný snižovat hodnotu svého majetku, vyvádět z něj věci a práva. Nesmí tedy s majetkem nakládat nad obvyklou míru pod sankcí neplatnosti.⁷⁵

Majetek musí být zpeněžen nejméně za cenu obvyklou, která byla zjištěna na základě znaleckého posudku, výtěžek jde na uspokojení pohledávky oprávněné osobě.⁷³

Právní úprava EŘ před novelou zakazovala povinnému, kterému bylo doručeno usnesení o nařízení exekuce, nakládat se svým majetkem. Generální inhibitorium slouží k ochraně oprávněného a přihlášených věřitelů před situací, že by dlužník chtěl přepsat svůj majetek na někoho jiného. Na dlužníka má jeho omezení příznivý dopad v tom smyslu, že si sám bude moci vybrat, které části majetku se zbaví a kterou si ponechá. Viceprezident Exekutorské komory ČR Jiří Prošek přiznává, že nevýhodou omezení generálního inhibitoria vidí v tom, když bude dlužník protiprávně disponovat se zastaveným majetkem, věřitel i exekutor se budou muset neplatnosti této transakce soudně dovolávat.⁷⁵

⁷³ ŠEBESTA, K; KVÍTKOVÁ, A. Přehled změn z novely exekučního řádu. [online]. 2009. [cit. 9.4.2011]. Dostupné na: <<http://www.epravo.cz/top/prehled-zmen-z-novely-exekucniho-radu-59087.html>>

⁷⁴ § 68 Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v současném znění

⁷⁵ ŠTEFANOVÁ, A. Malý dluh už nezablokuje celý městský majetek. [online]. 2010. [cit. 22.4.2011]. Dostupné na: <<http://www.mvcr.cz/clanek/maly-dluh-uz-nezablokuje-cely-mestskey-majetek.aspx>>

S touto změnou ubyla povinnost Katastrálním úřadům, které již nemusí vést databázi nařízených exekucí.

5.5.4 Zřízení exekutorského zástavního práva na nemovitostech

Jako nový způsob provedení exekuce při vymáhání peněžitého plnění zavedla novela EŘ exekutorské zástavní právo na nemovitostech. Dřívější právní úprava připouštěla pouze zřizování soudcovského zástavního práva.⁷⁶ Což znamenalo, že soud na návrh exekutora vydal rozhodnutí o zřízení soudcovského zástavního práva. Pro zjednodušení přešla tato pravomoc rovnou na exekutory. Cílem nové právní úpravy je vytvoření zajišťovacího instrumentu na nemovitost povinného.⁷⁷ Pohledávka oprávněného nebude uspokojena prodejem této nemovitosti, nýbrž bude jen zajištěna pro případ nesplnění pohledávky ani dodatečně.

Vznik tohoto exekutorského zástavního práva na nemovitostech mělo posílit humanizace exekučního řízení, neboť dává možnost splatit dlužnou pohledávku jinak než nuceným prodejem nemovitostí.⁷⁷

Morální problém může nastat při zneužití této pravomoci exekutorem k vytvoření zástavního práva, pomocí kterého bude povinný zastrahován prodejem nemovitosti a následně donucen k co nejvčasnějšímu splacení dluhu.

5.5.5 Rozšířená možnost nahlížení do spisů a půjčování spisů

Listopadová novela EŘ upravuje též možnost nahlížení do spisů pro toho, kdo na tom má právní zájem nebo pro to má vážné důvody. Zákon stanoví, že exekutor tuto možnost na žádost povolí, pokud nejde o spis, jehož obsah musí zůstat utajen.⁷⁸ Do spisu lze nahlédnout, učinit si z něj výpisy nebo opisy.

Pokud jde o problematiku půjčování spisů, umožnila novela zapůjčení spisů oprávněným osobám, což předchozí právní úprava nedovolovala.⁷⁸ Exekutor může zapůjčit své spisy na základě písemné žádosti orgánům činným v trestním řízení, soudům, finančním úřadům, katastrálním úřadům a zalcům. Exekutor spis zapůjčí pouze v případě, je-li to

⁷⁶ Důvodová zpráva vládního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), číslo tisku 804/0

⁷⁷ HULÁN, P. K některým změnám exekučního řádu. [online]. 2010. [cit. 20.4.2011]. Dostupné na: <<http://www.e-advokacie.cz/cz/clanky/k-nekterym-zmenam-exekucniho-radu.html>>

⁷⁸ § 95 -§ 96 Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v současném znění

nezbytné. Upřednostňuje se spíše předávání kopií jednotlivých listin, případně kopie celého spisu nebo nahlížení do spisu.

5.6 Nová právní úprava kárného řízení

Kárné provinění exekutorů již nebude řešit sama Komora, ale nově určený kárný senát Nejvyššího správního soudu. V této podkapitole se budeme zabývat kárnou odpovědností exekutora, definujeme si kárné provinění a zdůvodníme, proč by exekutoři neměli být členy kárného senátu.

5.6.1 Vymezení kárné odpovědnosti

Podle novely EŘ účinné od 26.6.2009 jsou odpovědni za kárné provinění nejen exekutor, ale nově i kandidát a koncipient.⁷⁹ Kárné provinění je jednání, kterým exekutor, kandidát nebo koncipient závažně nebo opětovně porušil svou povinnost nebo svým chováním narušil důstojnost exekutorského povolání.

Podle Kasíkové (Kasíková, 2007, str. 368) se závažnost porušení povinnosti určuje zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu, jeho následky, okolnostmi spáchání činu, mírou zavinění a pohnutkou obviněného.⁸⁰

Co následuje po kárném provinění se dočteme o bod níže.

5.6.2 Nově navržené kárné opatření

Exekutorovi lze za kárné provinění uložit napomenutí, písemné napomenutí, pokutu až do výše stonásobku vyměřovacího základu nebo odvolání z EÚ a vyškrtnutí ze seznamu exekutorů, který se uveřejňuje v exekutorském věstníku.⁸²

Kandidátovi i koncipientovi lze taktéž uložit napomenutí, písemné napomenutí, kandidátovi dále pokutu až do výše desetinásobku základu a odvolání ze zastupování, koncipientovi až do výše dvojnásobku základu. Toto nové ustanovení by mělo přispět především k vyšší transparentnosti ohledně trestů.

V případě uložení nejprísnejšího kárného opatření, tj. odvolání exekutora z exekutorského úřadu nebo odvolání kandidáta ze zastupování, nesmí odvolaný vykonávat tuto funkci po dobu 5 let.⁸¹ Toto opatření má přispět nejen k vyšší motivaci při výkonu funkce, ale i k dodržování bezchybné a řádné činnosti.

⁷⁹ § 116 Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v současném znění

⁸⁰ KASÍKOVÁ, M.; KUČERA, Z.; PLÁŠIL, V. a kol.. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007. 671 s. ISBN 978-80-7179-582-7

Příjem z pokut uložených exekutorům poputuje do státního rozpočtu, zatímco příjem z pokut uložených kandidátům i koncipientům připadá Komoře.

Za kárně odpovědného bych navrhovala i exekutorského vykonavatele, jelikož si myslím, že by za své případné prohřešky v chování měl nést větší zodpovědnost.

5.6.3 Kárné řízení

Kárné řízení se zahajuje na návrh, který se nazývá kárnou žalobou.⁸¹ Kárnou žalobu je oprávněn podat ministr, předseda revizní komise, předseda kontrolní komise, předseda krajského i okresního soudu, který se tímto stává kárným žalobcem. Kárná žaloba musí být podána nejpozději do 3 let ode dne, kdy ke kárnému provinění došlo a do 6 měsíců ode dne, kdy se kárný žalobce o provinění dozvěděl.

Náležitosti kárné žaloby:⁸¹

- jméno a příjmení exekutora, kandidáta nebo koncipienta, proti kterému žaloba směřuje,
- jeho sídlo,
- popis skutku,
- označení důkazů,
- důkazy.

Kárné provinění exekutorů již nebude řešit sama Komora, ale nově určený kárný senát Nejvyššího správního soudu.⁸¹ Kárné řízení vede tříčlenný kárný senát, který je složen ze dvou exekutorů a jednoho soudce.

Komoře byla ponechána pravomoc řešit přestupky exekutorských koncipientů a kandidátů.

Nepovažuji účast exekutorů v kárném senátu za vhodnou, když budou posuzovat přestupek svého kolegy. Rozhodnutí by nemuselo být nestranné.

⁸¹ § 117 - § 120 Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v současném znění

6 Závěr

Cílem práce bylo porovnání novelizované právní úpravy EŘ s tou stávající. Došla jsem k následujícím závěrům.

Při zkoumání vlivu počtu exekutorů na kvalitu exekuční činnosti jsem dospěla k názoru, že kvalita exekučního řízení nebude pozitivně ovlivněna zvyšujícím se počtem exekutorů. Naopak za vhodný způsob, jak dosáhnout zlepšení kvality exekučního řízení, bych pokládala řešit spíše příčiny vzniku tolika exekucí a snahu nejen Ministerstva, ale i Komory působit především preventivně, aby k tak velkému počtu exekucí vůbec nedocházelo. Za ideální způsob prevence považuji například pořádání různých přednášek, kurzů či konferencí, pomocí kterých by Ministerstvo i Exekutorská komora cíleně poučovali širokou veřejnost o tom, jak se vyhnout dluhům nebo jak se z nich co nejefektivněji dostat, pokud jsou již zadlužení. Jako další opatření, které by mohlo přispět ke zlepšení kvality exekuční činnosti, navrhuji zavést kárnou odpovědnost pro exekutorské vykonavatele, přičemž by i samotní exekutoři mohli nést větší odpovědnost za prohřešky svých vykonavatelů například v podobě peněžní sankce.

Změnou právní úpravy ve výběru a jmenování exekutora do EÚ došlo k požadovanému posílení vlivu Ministerstva na EÚ. Zahájení exekučního řízení podle nové právní úpravy oproti té původní může urychlit a zjednodušit celé řízení.

Dalším poměrně zajímavým tématem je zabavování živých zvířat. Zde jsem dospěla k tomu, že zabavení některých živých zvířat, konkrétně tedy těch, jenž majitel považuje za domácího mazlíčka, je nezákonné. A to z důvodu, že citová hodnota majitele ke svému zvířeti je mnohem vyšší, někdy i nevyčíslitelná, než tržní hodnota zvířete. Proto je jeho zabavení v rozporu s morálními pravidly a tudíž nezákonné.

Domnívám se, že nová právní úprava odkladu a zastavení exekuce posouvá průběh exekučního řízení blíže k ideálu operativního, relativně přehledného a administrativně nenáročného systému vymáhání pohledávek.

Za vhodnou nepovažuji účast exekutorů v kárném senátu posuzující přestupek jiného exekutora. Jejich rozhodnutí by nemuselo být nestranné.

Myslím si, že změny provedené v obou dvou novelách by opravdu mohly přispět ke zrychlení exekučního řízení, jeho zefektivnění i k ochraně práv všech účastníků řízení. Například zavedením záloh na snížené náklady exekuce se dle mého názoru může do budoucna zvýšit pravděpodobnost úspěšného dokončení exekuce, jelikož dává povinnému finanční výhodu při urychleném splacení dluhu.

Seznam použité literatury

1. KASÍKOVÁ, M.; KUČERA, Z.; PLÁŠIL, V. a kol.. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007. 671 s. ISBN 978-80-7179-582-7
2. RADKOVÁ, M.. Exekuce jiné pohledávky. 1. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2009. 199 s. ISBN 978-80-7201-767-6
3. SCHELLEOVÁ, I.. Exekuce. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, s.r.o, 2008. 216 s. ISBN 978-80-87255-12-4
4. SCHELLEOVÁ, I.; LAMKA, R.. Exekuce v zrcadle právních předpisů. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, s.r.o, 2007. 93 s. ISBN 978-80-87071-38-0
5. TRIPES, A. Exekuce v soudní praxi. 3. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2006. 836 s. ISBN 80-7179-489-9
6. Důvodová zpráva vládního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), číslo tisku 799/0
7. Důvodová zpráva vládního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), číslo tisku 804/0
8. Vyhláška č. 330/2001 Sb. o odměně a náhradách soudního exekutora, v současném znění
9. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v současném znění
10. Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v současném znění
11. BOUC, F. Stát chce milosrdnější exekuce, odměny se sníží o polovinu. [online]. 2010. [cit. 8.4.2011]. Dostupné na: <http://www.ekcr.cz/1/monitoring-tisku/294-lidovky-cz-stat-chce-milosrdnejsi-exekuce-odmeny-se-snizi-o-polovinu-2-4-2010?w=>>
12. ČT24. Počet exekutorů se zvedne o polovinu. [online]. 2010. [cit. 16.4.2011]. Dostupné na: <http://www.ct24.cz/domaci/80709-pocet-exekutoru-se-zvedne-o-polovinu/>>
13. Exekutorská komora. Seznam soudních exekutorů. [online]. 2011. [cit. 2.5.2011]. Dostupné na: <http://www.ekcr.cz/seznam-exekutoru.php&w=>>
14. Exekutorská komora. Statistiky. [online]. 2011. [cit. 2.5.2011]. Dostupné na: <http://www.ekcr.cz/1/statistiky/87-statistiky?w=>>

15. HULÁN, P. K některým změnám exekučního řádu. [online]. 2010. [cit. 20.4.2011]. Dostupné na: <<http://www.e-advokacie.cz/cz/clanky/k-nekterym-zmenam-exekucniho-radu.html>>
16. Ministerstvo spravedlnosti. Exekutoři budou mít více povinností a bude nad nimi větší dohled. [online]. 2008. [cit. 28.3.2011]. Dostupné na: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/exekutori-budou-mit-vice-povinnosti-a-bude-nad-nimi-vetsi-dohled-54865.html>>
17. Neznámý autor. Exekutor vám může zabavit i drahé zvíře. [online]. 2009. [cit. 29.4.2011]. Dostupné na:< <http://finance.idnes.cz/exekutor-vam-muze-zabavit-i-drahe-vire-varuje-odbornik-p2>>
18. ŠEBESTA, K; KVÍTKOVÁ, A. Přehled změn z novely exekučního řádu. [online]. 2009. [cit. 9.4.2011]. Dostupné na: <<http://www.epravo.cz/top/prehled-zmen-z-novely-exekucniho-radu-59087.html>>
19. ŠTEFANOVÁ, A. Malý dluh už nezablokuje celý městský majetek. [online]. 2010. [cit. 22.4.2011]. Dostupné na: <<http://www.mvcr.cz/clanek/maly-dluh-uz-nezablokuje-cely-mestsky-majetek.aspx>>
20. VOLÁK, D. Česká televize, Máte slovo, Exekuce a exekutoři. [online]. 2009. [cit. 23.3.2010]. Dostupné na: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10175540660-mate-slovo/209572230800028/video/>>
21. VYTEJČEK, R. Exekutorský úřad Praha 4, ukončení exekuce. [online]. 2010. [cit.4.2.2011].Dostupné na: <http://www.exekuceonline.cz/index.php?template=pc_05.php>

Seznam zkratk

EŘ	Exekuční řád
EÚ	Exekutorský úřad
Ministerstvo	Ministerstvo spravedlnosti
OSŘ	Občanský soudní řád

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. - autorský zákon, zejména § 35 - užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Kopřivnici dne 9.5.2011

jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta